

Németh Gábor

LENGYELTOJÁS

(Regényrészlet)

Nem kerestem a zsidókat, a zsidók társaságát, hiába is kerestem volna, fogalmam sem volt, hogyan kell megkeresni őket. Kinéznek valahogy? Vagy van valami jel? Két zsidó utazik a vonaton, eddig olyan, mint egy vicc, de ne folytatódjon úgy. Mondjuk *mancsolnak*, mint Dagi és a kis Brumi, és kiderül? *Úgy* tartja valamelyik ujját? Más a szaga? Vagy van valami titkos mondat? Fesztelenül ki lehet mondani, ártatlan mondat, bármilyen szövegbe beszőhető. *Véled vagyok*. A halottakra meg nem hasonlítottak, azok rosszak voltak mérceinek, azok egymásra hasonlítottak, és sajnos annyira le volt véve róluk minden, ami emberi, hogy nem volt mit megjegyezni belőlük, semmi használható. Csak a csont látszik, nagyjából, bőrrel bevonva, ilyet különben hiába keresnél.

Annyi derült ki, hogy ha lezsidóznak valakit, az nem verekszik érte. Sosem láttam olyat.

És hallani is csak később hallottam ilyesmit.

Hogy menne egy fiú, a földalattin, és valakik zsidóznának, ő meg javasolná, hogy hagyják abba, mire megkérdeznék tőle, miért, bazdmeg, *zsidó vagy?*, nem volna túl erős a fiú, az egyetlen lehetséges válasz, annyira pontos, hogy azonnal le is szúrják érte. Vagyis combon, hogy ne legyen ebből a bekezdésből melodráma. Valami eltérítette.

Már amennyire ez verekedés volt.

Később közzétették, valami halvány, semmire se kötelező formában, amit már régóta tudtam a zsidókról. Rólunk. Tanították, mondatok egy könyvben. Gázkamra. Megismerkedtek vele a többiek is. Tulajdonképpen meglepett, hogy egyúttal kimeríthetetlen humorforrásra bukkantak. *Egy füst alatt*.

Ausvicc.

Gestapo, gestanyó meg a kisgest.

Kicsi zsidó, ne nézz bután, mindjárt jön a propán-bután.

Hull a pelyhes fehér hó, szépen habzol, nagyapó.

A szappan nekem is új volt.

Hogy szappant lehet főzni emberből. Mocskos zsidóból tiszta szappant, vagyis nem a szappan tiszta, nem ez a lényeg, hanem hogy tisztálkodni lehet vele. Anyám volt Lengyelországban, és elmesélte, hogy van valahol egy hely, bánya vagy kastély, ahol minden csontból van, emberi csontokból csináltak a példának okáért csillárt. Gyakorlati foglalkozás. Kiderült, hogy a zsidót kiválóan fel lehet dolgozni, létrejöttek erre szakosodott üzemágak. Szappan, lámpaernyő, bohóka ajándéktárgyak. Tetoválták a zsidókat. A karjukra írtak egy számot, hogy ne felejtsek el. Másodszor egy lámpaernyőn láttam tetoválást, talán egy filmben, a *Hétköznapi fasizmus*ban. Először pedig egy autóból kikönyöklő karon.

A hatos villamoson megyek, haza, az Ó utcába, ezerkilencszázhetven, legyen mondjuk hetven, az ablak le van húzva, fékez a villamos, lassul, amíg egészen meg nem áll, lehet bámészkodni. Kinézek az ablakon, az autók is pirosat kapnak az Oktogonnál. Piros, vadonatúj Polski Fiat, lengyel rendszámmal, egyedül ül benne egy kövérkés, fiatal férfi, a haja fekete, az ablak lehúzva, kikönyököl.

Ott a karján a tetoválás.

Nem is oda szoktak, hanem a bicepszre, mondjuk, táncol a sellő, ha elég izmos vagy, vagy az ujjaidra egy évszámot, öklödre, hogy ŰSS, állítólag valaki látott már homlokon is, az volt odaírva, ÉSZ. Női nevek, horgony, anyám.

Ákombákom számok, vagy mik, nem látszik rendesen, egészen el van mosódva, mintha nőtt volna vele, a karjával nőtt a tetkő, ez jut eszembe. Sovány volt ő is, aztán, ahogy múlt az idő, és már megengedték neki, kövérre nőtt. Szállok le, de zöld lesz, belelép a gázba a zsidó, nem néz ide. Nem volt időm megnézni egy igazi zsidót. Egy igazit, aki *ott* volt, és mégis valahogyan kikerült onnan, jöttek az amerikaiak, és kiengedték, úgy. Vagy az oroszok. Szovjetek, szovjet felszabadító hadsereg. Huszonöt évvel ezelőtt. Gyerek lehetett még, ahogy kiszámolom. Nyilván nem lehet levenni. Azért se jó a tetoválás, mert később nem lehet levenni, rendesen legalábbis nem, kivágják, akkor marad valami heg, vagy összevissza vakarod, csak rosszabb lesz az egész, elrákosodik.

Bórrák.

A világ szavakból van összerakva, vannak erős szavak és gyengék, szépek és gusztustalanok. Tilos szavak. Nem mindent szabad kimondani. Vagyis egy egészen rövid ideig szabad, meg van bocsátva, ha

elég kicsi vagy még, elpirulnak és nevetnek, milyen édes, kedden még édes, szerdától nem mondunk ilyeneket. Tökéletesen átláthatatlan szabályok szerint. Igen, aztán nem, te nem érted, ők viszont halálpontosan érzékelik a különbségeket. Hazamész, és ott egy másik nyelven beszélnek, mint az iskolában, de az iskolában is legalább kettőn, minimum, van a tanárok nyelve, meg a miénk, de az se egyforma, mert mindenki behoz valamit otthonról, mintha uzsonnát hozna, a legérdekesebb az, ahogy az uzsonnák különböznek. Anyám halad a korrallal, alufóliába csomagol, nagyon lehet rá irigykedni. Úrhajós kaja.

Adok a Seresnek a kenyereimből.

Az úrhajós kajámból.

A Seresék szegények, ráadásul vidékről jöttek, sok testvére van, ki van közösítve. Erős gyerek, soha semmi rosszat nem csinál. Néz, szomorúan, és elfogadja. Lelkesen próbálok barátkozni vele, *isten bajnoka*, a megalázottak és megszorítottak iránt érzett lovagias érzelmekkel, egészen odáig megyek el, hogy meghívom a születésnapomra, habos kakaó és a világ legjobb csokoládés kuglófja a Béke szálló cukrászdájából. Eljön, elfogadja a meghívást, és ajándékot hoz, a Tasnádi Gabitól egy kislemez kapok, a Serestől egy doboz bonbont, rózsaszín selyempapírba csomagolták, tokaji desszert, kis hordónak látszó csokoládék, tokaji aszúval megtöltve. Leültek és megbeszélték, hogy legyen ez, vegyen egy doboz csokit akkor a Seres, vagy inkább volt, volt neki valahonnan egy doboz csokijuk, és az anyukája becsomagolta. Ül, nem szól, nem vesz részt a röhögésben. Nem leszünk barátok. Eleve lehetetlen, ki van zárva, de azt nekem még nem mondta meg senki. Ne forszírozd, mert nem lehetséges.

Sajnálom a Serest, de nem ismerem föl benne eléggé a zsidót, ahhoz túlságosan különbözik, más, mint én vagyok. Másképp beszél, másképpen jár, másképpen öltözik. Szomorú, barna szövetroadrágok, lehetetlen cipők.

Nem lesz a barátom.

Mindig majdnem van barátom, csak aztán kiderül, hogy még sincs. Hogy közénk szorul valami az udvariasságból. Az udvariasságot dolgozták ki az emberek, még mielőtt megszülettem, hogy ne legyen olyan fárasztó lenni. Mert ha nem vagy udvarias, minden pillanatban oda kell tenned magad, oda kell tenned az egészséget, ami vagy, és akkor cserébe ő is kiteszi. Kiteszi a lelkét, forró és büdös, hentes májat mérlegre, és elvárja, hogy foglalkozzanak vele, vagy legalábbis tekintettel legyenek rá. És egyetlen lélekre sem elég egy egész élet,

még a sajátodra se, pedig az bizonyos szempontból tökéletesen érthető okokból előjogot élvez. Ezért kell udvariasnak lenni, tehát hazudni, hazudozással rövidre zárni az időt, hazugsággal jelezni a határokat, és közben valahogyan mégis kinyilvánítani az egyébként valóban létező őszinte rokonszenvet. Mindig vannak feltételek.

A barátság pedig feltétlenséget jelent.

Nem érdekli, ki vagy, azt akarja, hallgassa valaki végig. Mindig ezt akarják. Két lábon járó tükör kell, aki velük sétál, rájuk szánja az idejét, és lehetőleg nem jön elő a lélekkel, mármint a sajátjával, mert az egyrészt érdektelen, másrészt fárasztó. Annyi érdekel a másik lelkéből, amennyi belőle akár a tiéd is lehetne. A lányokon látszik jobban, őszintebben csinálják, vezeti a szép a csúnyát pórázon, és megerősítésre használja vélekedéskor. Megformál egy véleményt, és odalöki a csúnyának, rágcálja tetszetősre és keményre, és adja vissza úgy, hogy nagyobbbat lehessen vele ütni. A fiúknál meg nyilván az a szép, aki erősebb.

Nem vagyok erős, meg kellene erősödnöm.

Legelőször úszni vittek el.

Hogy sportolni kell valamit, az nyilvánvaló. A gyerekek. Gyerek sportol. Akkor is, ha nem sportújságíró az apja, ha meg az, akkor nem nagyon van más királyi út. A Fradiba visznek, nem az MTK-ba. Pedig MTK-drukker vagyok, mert a Sándor Csikar az MTK-ban van, és a barátom. Ajándékot is hoz. Porcelán kutya, barna, és tulajdonképpen nem porcelán, bár betettük a vitrinbe. Nem porcelán, hanem belül csokoládé, mégsem fogom megenni. A cukormáztól látszik porcelánnak, de az meg lejött egy helyen, és alatta ott a csoki.

Sosem fogom megenni a Csikar kutyáját.

Hova tűnnek el a dolgok? Ki dobja ki Csikar kutyáját, ki tünteti el szép lassan az egész díszletet, a jelmezeket, a kelléktárat? Alszol vagy hogy, el vagy utazva, és kijön valami különítmény, kijönnek, összeszednek mindent, ami addig a tiéd volt, és elégetik sebtében az udvaron? A Csikar mindig kedves, egészen valószínűtlenül tiszta, fekete cipőí vannak, pedig focista, hogy bírja ki, amit én nyilván nem, megy az utcán, és nem rúg bele mindenbe, amibe csak bele lehet rúgni. Gyufásdoboz, a Fecske nevű cigaretta összegyűrt papírja, kavicsok. A Rozmaringban ülnek, ő, az apám meg a Salamon Béla bácsi, aki egy színész, nagy színész, nagy hassal és nagy orral, annyira szereti az MTK-t, mint ha direkt neki csinálták volna, engem is szeret, de túl öreg ahhoz, hogy azt gondoljam róla, hogy a barátom. A Rozmaring egy presszó, a Nép-

köztársaság útján, a Brazillal szemben. A Jókai tér sarkán. Hátraláttnak a Rozmaringban, valami bordó bársony függöny mellett, nyilván ott is van egy színház. Feketét isznak. Szimplát vagy duplát? A cukrot külön papírba csomagolják. Kék-fehér szalag, az is *emtelés*, nyilván. Kibontják, beleteszik a kiskanálba, és belemerítik a feketébe.

Majmocska.

Indiáner, és kis üveg tálon tejszínhab, érdekesen megcsavarták, árkok vannak a habon, szinte rossz hozzányúlani. Belenyúl a Sári néni a kiskanállal, és megkínál vele. Gyönyörű hangja, mély, barna hang, sokat cigarettázik, jó és rekedtes hang, Stern Sára hangja. A család barátjai. Voltam vele a vállalatánál is, ahol dolgozik, az asztalon áll egy kis teherautó, de minden tökéletes rajta, fém, gumi és fa, csodálatos vállalat. Ő is MTK-drukker. A Jókai téren lakik, és megvan neki minden Jókai. Jókai, az a szó, hogy *rengeteg*. Vörös és arany gerincek, nagyon hosszú sor, és mindet elolvasta a Sári néni. Aranyember. Stern Sára. Stern németül azt jelenti, hogy csillag. A Sára meg majdnem sárga. Miért hívnak németül valakit, aki nyilvánvalóan nem német, ezt nem kérdeztem meg. Nem érdekelt? Nem mertem megkérdezni? Így volt izgalmasabb?

Nem tudtam, hogy zsidó.

Senki nem mondta meg.

Miért is kellett volna megmondani? Utólag jössz rá, hogy zsidók vettek körül, akkor nem mondja senki. Zsidók, apám barátai, zsidó szomszédok, Gyárfásék, Richter Emil és Stern Sára. Tutzer Panni, anyám legjobb barátnője. Zsidók laknak az emeletünkön, a Szóbelék, meg a két néni, a két színházi néni, elfelejtettem a nevüket, szégyenszemre, jegyet szednek a nénik és sütnak, nem tudom megjegyezni, süg az egyik, a Karolin néni, jegyet szed a másik, vagy ruhatáros, a Latabárék a barátaik, fel is jár hozzájuk a Kálmánka, így mondják, néha látom, tényleg feljön a Kálmánka, és más színészek is, az egyik például mutat egy trükköt, néha átmegyek a nénikhez, pont ott van a színész, vagy nem, inkább bűvész, *öcsi, figyelj, mutatok egy trükköt*, rámosolyog, és nagyon lassan leveszi, letépi a balkezének hüvelykujját, persze nem az egészet, csak a legfelső percet, az is épp elég félelmetes, félelmetes, de nincs vér, nem vérzik, mosolyog, láthatóan nem fáj neki, aztán ráfúj a kezére, és visszánő az ujjja, a nénik meg nevetnek, nevetnek, tehát nem igazi, trükk, meg is tanít rá a bűvész. Átjárok a nénikhez, van egy papagájuk, üvegtálcában fürdik, kiteszik az ablakba, kívülről nézem, a körfolyosóról, nem láttam még madarat vízben fű-

rödni, a nagymamáéknál a tyúkok fürödnek, de porban, de hát a tyúk az tyúk, gusztustalan, barna, lótetűket eszik, összeporozza magát, nem olyan, mint ez a színes kis madár.

Zsidó papagáj.

Kóser. A papagáj az kóser?

Nem kóser, mert rám száll, rá a leégett vállamra a Gyöngyösi úti lakásban, a rokonaimnál, rászáll a vállamra a Juli vagy a Márta papagája, ebéd közben, és a bőrömbe mélyeszi a karmait, elhessegetem, felháborodottan csapkod, összevissza repked, amíg el nem fogják, és be nem zárják a kalitkába, hogy letöltse megérdemelt börtönbüntetését.

A nénik papagája szelíd, nézem, ahogy fürdik, színesen ragyognak a tollai. Álldogálok a folyosón, a nyitott ablakuk előtt.

Vagy elmegyek a Gyárfásékhoz, a Gyárfás Tomihoz* játszani, ő már nagy fiú, tulajdonképpen kedves, de néha elég furcsán viselkedik, fölmegegyek, becsöngetek, egyedül van otthon, ajtót nyit, bajusz van ragasztva az orra alá. Elnevetem magam, vicces a bajsza, ezért gyanútlanul nevetek, aztán kérdezek valamit, nem válaszol, jó, legyen ez a játék, hogy ő tulajdonképpen nem a Gyárfás Tomi, hanem egy néma, bajszos idegen, akit itt találtam, a Gyárfásék lakásában. Játék, de egyre komolyabb, nem tudom rávenni, hogy megszólaljon, rám se néz, járkál, tesz-vesz a lakásban, mintha ott se lennék, egyre félelmetesebb. Órák múlva adom fel, elköszönök, és hazamegyek. Sosem beszélünk róla. Akkor ez most kóser volt? Kóser volt a Tomi hallgatása?

Be lehetett menni ingyen a Bábszínházba, az is a Jókai tér, ingyen bemész, leültetnek, mert a Richter Emil bácsi, az apám barátja ott fontos valaki. Ingyen beülni bárhová hátborzongatóan jó, nagyon kóser, mintha neked játszanának, neked, aki nem is fizettél, illetve hogy is fizettél volna, ahhoz kicsi vagy, de nem fizettek helyetted. Ott, a Bábszínházban a legjobb rettegni, az a legjobb hely a rettegésre. Sötét van, és meleg, telefélük a gyerekek a levegőt meleggel, pedig mindenki tudja, mert időben szóltak, lett szólva, hogy ami a színpadon van, csak játék. Szörnyű, mozdulatlan arcok fából, de te akkor nem gondolod, hogy a fa miatt mozdulatlanok, nem, azért mozdulatlanok, mert kegyetlenek, mert nincsen szívük, nem faragtak nekik szívet. A szájuk is mozdulatlan, és mégis beszélnek. Beszélnek ugyan, de olyan hang meg nincs, nem is tudom, nincsen ennyire *gondos* hang, gondos és művelt és kimért, tényleg, mintha zacskóból adagolnák.

* Igen, az a Gyárfás.

Beültet a Richter Emil bácsi, addig az apámmal dumálnak az irodában. Az emlékbem nyár van, pedig nyáron mintha nem volna előadás. Emil bácsi is a barátom, nyilván, pedig elég öreg, igaz, a Salamon Béla bácsinál még fiatalabb. Öreg, viszont hokibíró, a legnagyobb dolog lehet, fekete-fehér csíkos mez, a kezében síp, baromi lazán korszolyázik, ilyen szép félholdakkal megy a tett színhelyére, fölteszi a sípos kezét, megáll a jégen az élet. Azért lehet szerintem bíró, mert az MTK-nak nincs hokicsapata, zsidó hokicsapat nem létezik.

Ahogy nem is úszik ott senki, valami lehet ott a vízzel, ezért visznek a Fradiba, az Éva nénihez. Éva néni híres sportoló, minimum Európa-bajnok. Nála fogok megerősödni. Krallozok, markolom a deszkát, az edzés végén kiülök a medence szélére, előveszem a kenyereket. Májkrémes, és egy szelet paprika van rátéve, ahogy szorítom, a szelet élei kiszorítanak, föltúrnak egy kis májat, süt a nap, a hajam viizes, hunyorgok, a szempilláim között rezeg egy kis csöpp, igazi gyémánt. Erős leszek, olimpiai bajnok.

Csak előtte még jön a középfülgyulladás.

Abba kell hagynom az úszást, nem leszek erős.

Kár, pedig az erős mondja meg, hogy mi van, hogy mi legyen. Nem föltétlenül úgy, hogy lenyom szkanderben. Vagy eleve erősebb, és azért hagyod, vagy olyan terepre visz, ahol erősebb lehet, azért akarják, hogy te menjél föl, és ezért nem akarnak soha fölmenni hozzátok.

Ezért lehetetlen lánnyal barátkozni, egy bizonyos ponton túl, eleve mindketten idegenben játszotok, érdekes, nem úgy van, hogy mindenki otthon. Ha sokáig barátkozol, beleszeretsz, elnevezed szerelemnek, hogy egyszerűbb legyen. Így lesz a Tutzer Panni az első feleségem.

Négyévesen vettem el feleségül, komoly arccal, valami Közért előtt, tejfölt vett az anyám a legjobb barátnőjével, az idősebb Tutzer Pannival, én meg elvettem odakint a fiatalabbat. Egy óvodába járunk, vele homokozok, egy zsidó kislánnyal homokozok a Néphadsereg téren, zsidó kezét fogva játszok órákon át, ballal homokozok, mert abszolút jobbkezes, én meg rejtett bal, és amúgy is ő a lány, ami azt jelenti, nekem legyen kényelmetlenebb. Följárunk hozzájuk az anyámmal, nincsen a Panninak apukája, egy hatalmas szobában lakik a mamájával, a Lendvai utcában, csodálatos ház, az első emeletet titkos templomot rendeztek be maguknak a szerbek vagy görögkeletiek, vagy kik, nagyon tilos lehet görögkeletinek lenni, nyilván ezért kellett becsomagolni a templomot a házba, fölmegyünk, becsöngetünk,

és azonnal kimegyünk a teraszukra, óriási terasz járt az egyetlen szobájukhoz, ki lehet látni róla a Hősök terére. Nézzük az akváriumot, télen meg elmegyek vele korcsolyázni a műjégre. Mézszínű, göndör drót nő a fején, álmos, puha szája van, kicsit puha az egész lány, egészen sötétbarna pillantással.

Lengyeltojás.

Megfőzöl három vagy négy tojást, *végy négy tojást*, vagyis megfőzi az anyám, hagymát vág apróra, vesz egy darab vaját, hozzáteszi a tojást, a hagymát, a pirospaprikát, *ez később lehet pirosarany*, a mustárt és a sót, talán egy egészen kis borsot, összetöri az egészet egy villával, habosra keveri, beleteszi egy kis tálba, retekszeletekkel díszíti.

Lengyeltojás, a Tutzer Panni anyukájától tanulta. Ha jót akar nekem, és mikor akar mást, azt csinál reggelente.

Úgy harminc évvel később olvasom a *zsidótojás* receptjét, akkor derül ki, hogy a lengyeltojás a valódi nevén, vagy hát ezek szerint onnan nézve a titkos nevén, zsidótojás volt. Titkos, mint egy templom. Zsidók voltak, ezért nem hívták zsidótojásnak a lengyeltojást, titkolták a tojásukat, zsidótojásnak a lengyelek hívták, akik viszont semmi pénzért sem nevezték volna lengyelnek. Vajon mi szégyellnivaló van egy hibátlan tojáskrémén?

Zsidó főzés, nagyon vigyázni kell, hogy valami kóser-e vagy nem, nem zsidók számára tökéletesen érthetetlen szabályokat dolgoznak ki, nem keverik a tejet a vérrel, nem főzik meg a gödölyét az anyja tejében, amúgy is furcsa dolgokat esznek, maceszt például, úgy is hívják, hogy pászka, nálunk is van, a Pannónia utcában, a nagymamám a spájzban tartja, hátul, a polcon, furcsa kartonlap, mintha megázott és kiszáritott itatóspapír volna, amire valaki szórakozásból cigarettával barna pöttyöket égetett, mintha valami szöveg lett volna a papírra írva, és azt neki betűnként kellett volna eltüntetnie, büntetésből, vagy azért, nehogy illetéktelen személyek el tudják olvasni. A nagymamám gombócokat csinál a maceszból, gombócot a húslevesbe, na, azt próbálja valaki elolvasni. Összegyűrték az írást, és belefőzték a levesbe. Szárazon is meg lehet kóstolni persze, alig van íze, sótlan, ropog, de elég nehéz abbahagyni.

Látok egy kezét, de könyéktől nem tudom folytatni, nem látom, kiből végződik, jár a kéz, szorgos, öreg kéz, talán apám anyjának keze, a nagyanyámé, Virágszálam késsel dolgozik, csirkét boncol, levágja a fejét, a comboknál bemetszi a bőrt, könnyed mozdulattal elválasztja a testtől, aztán a szárnyakat is, és a szárnyak végét, az utolsó fél cen-

tit a szárnyból levágja, és a már korábban elkülönített püspökfalat és a máj epével fertőzött, és ettől kissé elzöldült darabja meg a belek mellé tolja. A legtermészetesebb mozdulattal, pedig amúgy alig dobunk ki belőle valamit, a kifordított zúzából az emésztés maradványait még, de a lábakat ne, azok kilógnak a fazékból, főzés közben, mintha a csirke szívesebben választaná a szabadságot, és menekülőre fogná, a nagyapám megeszi például a csirke agyát is, kínálgatja, kóstoljam meg, föl-töri a csirke fejét, mintha dió vagy sült gesztenye volna, annyira szeret, hogy miattam lemondana a kedvenc csemegéjéről, köszi, most inkább nem kérek, aztán belefőzzük a levesbe a tyúokban éppen alakuló tojást, sárga, kissé vérekes szemgolyónak látszik, a tyúknak már nem volt ideje dobozolni, mi pedig, hogy kárba ne vesszen, belefőzzük, vagy például, ha vidéki rokonok hoznak csirkét, és a nagymama vágja le, a vért egy edénybe csorgatja, és megsütjük hagymával a vért, nem szar-evésből, hanem mert finom, sült hagymás csirkevér van reggelire, alvad a vér, aztán megsül, kerek és lapos. Borzalompalacsinta. Nagyon finom. Sosem kérdeztem meg a szorgos kéz gazdájától, hogy ehhez képest mi a baj a szárny végével, miért kell levágni, és a nyilvánvaló értéktelen részek közé sorolni, hogy megegye aztán egy macska valahol az udvaron, vagy egész egyszerűen kidobják a szemétbe. Talán így tanulta valamikor, és nem kérdezett soha rá. Az igazi ok a feledés mély-séges homályába veszett. Le kell vágni, és kész, nincs ezen semmi meg-érteni való. Mint ahogy olyan is van, olyan is akad, aki, mielőtt meg-szegné, keresztet rajzol a kenyérré a kés hegyével.

Minden szokás kérdése. Olyan is van, például, mint a Tutzer Pan-ni mamája, aki lengyeltojásnak hívja a zsidótojást.

Zsidótojás.

A zsidók tojása.

Abból kel ki a zsidó. A zsidó szó.

Próbáld ki, tett hozzá bármihez, zsidózz össze mindent, amit le-hetséges. Zsidóbükk, zsidóvicc, zsidószalonna, zsidóhizlalda, zsidó-kenyér, zsidótej és zsidókávé, zsidókérdés, zsidótojás, zsidónegyed, zsidóbérenc, zsidócsillag, zsidókislány, zsidóhomok, zsidóvödör, zsi-dóhomokvár. Ha nem figyelnek, vagy ha egyedül vagy, morogd végig otthon szépen a szótáradat.

(Magyar Lettre Internationale, 2003/2004. tél)